

STARI V+VI

Posamezna štev. 2 Din

List izhaja vsakega
1., 10. in 20. v mesecu

Naročnina do konca
junija 1935 Din 24.—

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, Miklošičeva 5

Uradne ure 11—12 dop.

Cekovni račun Slov. dij.
zveze, Ljubljana 11.171

Štev. 5.

Ljubljana, 10. decembra 1934

Leto I.

1854 ~ 1934

Brezmadežno spočetje Device Marije
praznujemo,
Kristusa, Sina njenega, Gospoda molimo —
pridite, radujmo se!
(Invit. 8. decembra)

Bratje, vsi v vihar!

Na zemljo lega hrupen mrak.
Obrazi blede krčijo se v bóli,
iz src teko rdeči curki:
povsod sam gnev in smeh grenak.

O kje je sinji blesk neba,
mar vse zastrla je tema?
Vse, vse — le razbesnel vihar
drvi iz dalj kot še nikdar.

O bratje, kar je nas
na vseh straneh sveta,
nič več odlašanja ta strašni čas!
Rešimo se kali trohnobe,
napijmo se iz vrelcev žive vode —
Ko bo svetlo nam v dušah, dajmo luči
še vsakemu, ki se v vrtincih muči.

V vihar na stražo, saj je z nami
sam močni Kralj in z varnimi rokami
vodila svoje bo sinove božja Mati.



Marija v Mengorah

Kralj

Velika Žena na nebu

Razvili smo prapor v jutranjih urah:
rdeč kakor plamen bogato
v mladih obrazih gori,
sredi velikih misli,
na sredi bogatih želja
se nam duša kot v praporu veter
v čakanju na Te igra.

Brezmadežna, velika Žena na nebu:
Tvoje ime smo na prapore naše vtakali.
Tvojega sina polnost Resnice smo
v duše za geslo mladinsko vklesali.
Odpri smo vrče in skrite ljubezni
smo vanje razkošno nalili:
upanja polne so misli in vere
in sladke ljubezni nam zublji
razjedajo srca za Tebe vsa udana
in v mističnost Tvojo hotenja
so naša z močnimi žebli vkorana —
Brezmadežna, velika Žena na nebu:
Pridi med nas, ki smo mladi
in silni in zdravi in vedno Ti zvesti!
Vzemi nam róke in vodi!
Tvoji smo Mati, vse smo Ti dali!

Častna beseda nam v ustih gori:
Vzemi srce nam in duše nam užgi,
da bo plamen ljubezni očistil
naša hotenja in misli, skrbi.
Da bo mladost nam v cvet zahotela,
da bo pesem spet nova v nas zaživela.
Daj nam, te prošnje usliši,
Brezmadežna, velika Žena na nebu.

Slovenec in ne ob Njej?

Komu v čast cerkve stoje vrh naših gora, koga znamenja
slave širom naših polj, komu luči gore po naših domeh, komu
več prošenj naših slovenskih žená velja, doma in v nesrečni
tujini; kdo našim očetom pomoč je delil, kdo nas do danes tu-
kaj ohranil, kdo nas bo branil prihodnjih viharjev, kdo nam
dajal bo moč tedaj, ko bomo naše usode sami edini branik, če
Njej ne ostanemo zvesti, nebeške Matere — dobri sinovi?

Ko je pri nas toliko prošnja in solza! Ali naj sami stojimo
v boju proti divjim viharjem sveta; ali naj se izročimo valovom
življenja in kdo smo, pozabimo? Je prijatelj na zemlji, ki bo
vároval nas in pozabil nasé? Vprašanj je nešteto, odgovor en
sam. Vsa zgodovina naša je to, tisoč let našega roda, čigar vse
zemsko življenje ni usoda roda navadnega. To mora biti izvo-
ljeni narod: Marija si ga je izvolila zasé. Zakaj pa toliko zna-

menj ima, da je za nami na vsak korak, zakaj pa cerkve na
višinah ima, če ne, da nas raztrgane o bratih v tujini obvešča?

Kmetu na polju pomaga pri setvi in prosi Boga, da jo
ohrani do žetve. Drvarju v gozdu pri lesu, pošten trgovec, obrt-
nik ji prižigata luč, da ju čuva pri njunih težavah. Naši otroci
— kot svojo mater jo ljubijo. Še v tovarne naj pride in v rud-
nike naše, da bo njen mehki korak omehčal te trde obraze in
njen mili obraz razvédril te temne poglede! In pa v šole, še
bolj kot doslej, v gimnazijo, na univerze! Saj še človeka pra-
vičnega spoštuje vsak, Ona pa je — brez madeža.

Kdo pa pozna križev pot boljše od Nje? Kdo tiho trpljenje
in mučeništvo? Vsega tegá je toliko med nami! Zato pa le k
njej v posvet! Kakor uboge matere naše, ki Ona daje jim moč,
jih varuje obupa, ko gladijo svoje blede otroke. Naša je vsa,
po svojem tišem trpljenju, naša po svojem ranjenem srcu in
Mati povrhu. Kdo se ji še ne zaupa? Le tisti kdor noče biti —
brez madeža.

Cerkev se po pravici imenuje skrivnostno telo Kristusovo; skrivnostna nevesta! S svojim Ženinom ima tajne pogovore tudi sredi meteža vnanjih dogodkov. Svetu se zdi nepotrebno in smešno, da Cerkev oznanja in razglasa dogme, ki so navidezno brez zveze s svetom in brez praktičnega pomena.

Tako je bilo z dogmo o Brezmadežnem spočetju. Evropa je bila vsa v revoluciji, l. 1848 je vrelo po vsej srednji Evropi. Nauki francoske revolucije naj bi zrahljali temelje prejšnje avtoritarne ureditve držav in uvedel naj bi se parlamentarizem. Kot drugod so tudi v Rimu izbruhnili nemiri, revolucije. Revolucionarji so bili divji. Ropali so cerkve, plenili cerkveno premoženje, papeževega prvega ministra de Rossija so zavrtno umorili, papeža Pija IX. pa v Vatikanu internirali. V interesu Cerkve in vernikov se je papež moral zavarovati. S pomočjo bavarskega poslanika je neopaženo zapustil Vatikanske palače in zbežal v Gaeto, v majhno mesto ob morju severno od Neaplja.

Kmalu po svojem prihodu v Gaeto, 2. februarja 1849, je Pij IX. izdal encikliko, v kateri med drugim izraža svoje upanje, »da se bo blažena Devica Marija, ki je zaradi svojih velikih zaslug dvignjena nad angelske zборе čisto do božjega prestola, ki je s svojo močno nogo kači strla glavo in krščansko ljudstvo še zmeraj rešila iz najhujših stisk, tudi sedaj izkazala milostno in razbila strašne valove, ki od vseh strani butajo v Cerkev božjo«. Papež je sklenil katoličane vzdramiti in jih s Kristusovim namestnikom na zemlji povezati v enotno obrambno vojsko s tem, da jim predloži v obvezno verovanje dotlej še neobvezno versko resnico o Marijinem brezmadežnem spočetju. Hotel je na eni strani med katoličani dvigniti zmisel za nadnaravne vrednote, na drugi strani pa z novo versko resnico hudobnemu duhu, ki je v podobi framasonov navalil na Cerkev in jo grozil uničiti, zadati krepko ponižanje in ga poraziti.

Blagrujejo me vsi rodovi...

Pij IX. je torej škofom vesoljnega sveta razposlal pismo, v katerem jih vprašuje, kaj mislijo o Marijinem brezmadežnem spočetju in ali se jim zdi čas primeren za slovesno definiranje dogme o Marijinem brezmadežnem spočetju. Odziv je bil veličasten. Od 540 odgovorov, kolikor jih je iz vseh delov sveta prišlo v Rim, je 500 škofov bilo v vsem istega mišljenja kot papež, 40 pa jih sicer ni nič imelo zoper dogmo, le o času so menili, da ni primeren za definicijo. Ob tako soglasnem prepričanju vesoljne Cerkve, zastopane v višjih pastirjih, in v zavesti svoje nezmotljivosti se ni papež prav nič več pomišljal slovesno potrditi in razglasiti katoliško dogmo o Marijinem brezmadežnem spočetju. To se je bilo zgodilo 8. decembra 1854.

Papež je zmagal, zmagal — z Marijino pomočjo. Brezmadežna je bilo tiho znamenje, ki je prineslo zmago. Marija je blagoslovila že papežev sklep proglasiti versko resnico o Marijinem brezmadežnem spočetju. Združeni Avstrijci in Francozi so vdrli v Italijo, premagali upornike in napravili red. L. 1850 se je papež že mogel vrniti iz Gaete v Rim. Ko pa je še proglasil dogmo o Marijinem brezmadežnem spočetju, je katoliška Cerkev zaživela v moči in edinosti kot ne že tisoč let. V novi verski resnici so ljudje videli naravnost proti zmotam časa naperjeni božji nauk in božji opomin. »Odpadniki so se vračali v Cerkev, mlačeži so zagoreli, gorečniki so postali še bolj goreči; vsi pa so se strnili okoli papeža, središča in stebra krščanstva. Splošnemu navdušenju se ni bilo mogoče ustavljati. To se je bilo zgodilo ob času, ki se je za versko življenje zdel najmanj ugoden: število nemanicev, ki niso vedeli, kaj bodo jutri jedli, je strahovito rastlo; kolera je razsajala po mestih in vaseh ter neusmiljeno morila ljudi; kjer pa je s smrtjo prizanesla, je zapustila za seboj smrtni strah; povrh vsega pa je zemlja odmevala od novih vojska in novega vojnega vpitja.« (Piše kardinal Geissel.) Vseeno se je navdušenje za vero, Cerkev in papeža širilo iz kraja v kraj, iz dežele v deželo. Ves katoliški svet je bil v svojem veselju videti kakor mesto Efez, ko je III. vesoljni cerkveni zbor 431 potrdil in razglasil, da je Devica Marija prava mati Boga, božja Porodnica. Vera je zmagala nad nevero, katoliška Cerkev nad svojimi sovražniki. Krščanstvo je bilo rešeno in povišano. Brezmadežna pa je bila tisto geslo, ki je vzdramilo, utrdilo in v boj pognalo katoliške vrste, tista sila, ki je odbila napad hudobnega duha in njegovih hlapcev framasonov, naturalistov, nacionalistov, anarhistov, tisti zid, ki se je ob njem razbil naval na katoliško Cerkev.

Tri žene

Eva

Neka basen pripoveduje, da gad bolj sovraži žensko kot moškega in da jo raje piči. Satan, ki se je skrival za kačo, je od prvega hipa strastno sovražil ženo in ji napovedal boj. Vedel je: padec Eve bo potegnil v greh tudi Adama, padec matere bo potegnil v prepad vse potomce.

Kako se bliža satan ženi? Najprej vzbuja njeno čutno slast: »Videla je žena, da je drevo dobro za jed in lepo za oči in za pogled prijetno; zato je vzela od sadu in jedla...« Poznal je satan naravo žene: ona ne gleda v globino in daljavo, ne misli na daljne posledice; da se varati vnanjim mikom in slepim čustvom. V zanjko čutne sle ujame satan ženo.

Satan je dobro poznal drugo slabost žene, ničemurnost. »Bosta kakor bogova.« In Evi se je lepo zdelo, da bo boginja, da bo oboževana, da bo sedla na božji prestol. Bog je imel drugo zamisel, ustvaril je ženo z besedo: naredimo mu pomoč njemu enako.

Satan sam je hodil isto pot. Ni hotel biti podrejen, ampak enak Bogu; revolucija se je začela po »zaslugi« luciferja v nebesih in zato ga je Bog treščil v prepad. Isti strup upora zanese satan v raj: »Bosta kakor bogova!«

Marija

Druga žena je Marija.

Drevo človeškega rodu je bilo po prvi ženi zastrupljeno in okuženo. Po padli ženi gospoduje satan v tisočletni zgodovini človeštva. Ženo satan, kjer koli vlada, tepta v blato, jo ponižuje; ona naj bo slepo orodje, s katerim vzbuja satan živalske gone. Kako strašno je ta satanski načrt izveden pri poganskih narodih! Žena sužnja, žena brezpravna, brez osebnosti kot stvar. Tako jo vidimo v islamu, tako v sedanji Indiji, Kini in Afriki. S tem je uničeno dostojanstvo družine in pravna plemenitost moža! Položaj žene je zanesljivo merilo prave kulture.

S krščanstvom nastopi nov ženski ideal! »Quae est ista, kdo je tista, lepa kot luna, izbrana kot solnce, ki vzhaja kot jutranja zarja!«, tako vzklikajo rodovi, ko se pojavlja Marija, Mati božja, na obzorju zgodovine.

Te žene se je satan bal od prvega hipa; začul je glas božji: »Sovrašivo bom postavil med teboj in ženo, med Tvojim zarodom in njenim zarodom!«

Ta žena se je ustrašila pri vstopu angela, ta žena se ne udaja mikom čutov: »Jaz moža ne poznam«, ta žena, čeprav dvignjena do neba, »milosti polna«, se ponižno in popolnoma podredi Bogu: »Dekla sem Gospodova!« Proti tej ženi naperja satan vse svoje sovrašstvo; kajti zaveda se, ako Njej podleže, je izgubil borbo za ženo in s tem za ves človeški rod.

V vsaki ženi, v vsaki devici vidi nekaj Marijinega in jo skuša zalezovati.

Mati brezmadežna, Marija Devica je postala mati novega rodu, po Njej se je žena v krščanstvu dvignila na bogohoteno višino! Naše matere, naše sestre, naše neveste nosijo nekaj Marijinega čara na sebi, nekaj Njene svobode, ki ni klonila niti pred angelom!

Cerkev

Tretja žena: Borba za ženo se nadaljuje v oni mistični Nevesti Kristusovi, katoliški Cerkvi, ki jo slika sv. Janez v Skr. razodetju, 12. pogl.:

»Ko je zmaj videl, da je pahnjen na zemljo, je preganjal ženo, ki je dete porodila... In zmaj je vrgel za ženo iz svojega žrela vode kakor veletok, da bi jo odnesel. Razsrdil se je zmaj nad ženo in se je šel vojskovat z ostalimi iz njenega rodu, ki izpolnjujejo božje zapovedi in imajo pričevanje Jezusovo.«

Ta žena je Cerkev, skrivnostna Nevesta Kristusova in mati vernikov. Njo sovraži satan iz vseh svojih nagonov in sil, ker vrši ta mistična žena in mati nalogo, ki jo je Bog naklonil Evi, »da naj bo v pomoč človeštvu«, in ker dela to po vzoru Marije, stalno skozi vekov veke.

Na pot pogube, ki vodi v smrt, se podajajo narodi, ako sledijo luciferski taktiki. Ženski spol, ki se brez sramu udaja čutni sli in išče ničemurnega oboževanja, je simbol propadajočih narodov. Radikalna emancipacija žene v modi, v občevarju itd. vodi v to smer.

Zdravi rod mladine vidi v Mariji, ponižni in boguvdani čisti Devici, pravi vzor žene in zato kliče današnji ženi: Nazaj k Mariji!

8. december ~ dijaški praznik

H kongregacijskemu prazniku

Večkrat se spomnim onih lepih besed: Dajte nam dobrih mater pa boste imeli tudi dobre otroke. Dan na dan se lahko prepričujemo, kako so resnične.

Isto kakor za totransko vzgojo, velja tudi za duhovno: Dajte mladini kongregacijo pa boste imeli dobre kristjane. Božja Mati je v krščanstvu to, kar je mati v družini. Kristjan brez živega odnosa do Marije je kakor otrok brez matere.

Tudi zgodovina slovenskih kongregacij izpričuje, da je najbolj trdne in delavne katoličane vzgojila kongregacija. Saj ta v bistvu ni nič drugega kakor vzgojna šola za izoblikovanje celotnega katoliškega človeka. Prava kongregacija to mora biti.

Zato je pa za dijaška kongregacija v naših dneh važna verska ustanova. Nikdo ne bo šel brez škode mimo nje. Družina čisto ne more več dajati celotne in zadostne vzgoje, šola skrbi pretežno le za umsko izobrazbo, splošno cerkveno življenje pa ne more zajeti vsakogar po osebnih potrebah in zahtevah njegovega stanu. Zato so kongregacije samo ob sebi umevno vzgojno dopolnilo, vrhu tega pa tudi najboljša vzgojna ustanova. Njeni cilji so visoki in totalni: katoliški človek, prav za prav svetnik. Njena sredstva so krepka in uspešna: Mati, ki je samega Sinu božjega vzgajala, in njen Sin v zakramentih sam, Učenik in Kralj vseh src. V tem je skrivnost uspehov v kongregacijah.

Vsaka kongregacija je občestvo, družina. Zato nudi udom tudi srčne vzgoje, plemenitosti in vseh onih socialnih krščanskih kreposti, ki so vir srečnemu sožitju ljudi. Zato pa je kongregacija tudi vir veselja za mladino. Le pogledjte jih. Niso to le idealni in delavni, dobri fantje, temveč tudi veseli ljudje.

K polnemu bistvu kongregacije spada tudi apostolat. Kjer kongregacija res živi, nujno postaja tudi apostolska. Pri mnogih narodih so vprav kongregacije prevzele katoliško akcijo kot tako. Tudi pri nas velja: kar je za duhovnika semenišče, to je za laiškega apostola kongregacija; šola je in priprava. Potemtakem ni prav, če je vsak apostol samo tudi kongreganist, temveč vprav iz vrst kongregacije naj se apostoli šele izbirajo. Očetovska roka duhovnikova bo pri tem najbolje vodila in mimo njega ne bi smel nikdo. Treba je tudi polne vzajemnosti med vsemi katoliškimi verskimi družbami. Tudi v tem se mora javljati edinost Kristusove Cerkve, ki naj na vse koristne načine posvečuje svoje ude. Za to edinost bo ljubeznivo skrbela cerkvena oblast, po kateri nam razodeva Bog svojo sveto voljo.

Osmi december pomeni razodetje naših kongregacij pred verno javnostjo. Pregled njihovega dela je to. Obenem pa njihov — materinski dan; kajti to je god njihove materinske Vzgojiteljice in dan, ko občudujejo Njen najlepši sijaj.

Po prazniku pa se bodo kongregacije zopet umaknile v svojo tihoto, ker se zavedajo, da le v tej morejo zoreti značaji, katoliške in če Bog da tudi svetniške osebnosti.

Spored proslave 8. decembra

Ob 7 zjutraj: govor in sv. maša s skupnim svetim obhajilom. — Za fante v stolnici (govori prevzvišeni dr. Gregorij Rožman, škof); za dekleta pri uršulinkah (govori kanonik dr. Mihael Opeka).

**Ob 11 dopoldne v veliki dvorani »Uniona«
AKADEMIJA.**

Dr. Fr. Kimovec: Kongregacijska himna. (Zbor.) — Mlinar-Cigale: Ave, tisočkrat ave. (Zbor.) — Uvodna beseda (dr. Tomaž Klinar, škofijski referent dijaških kongregacij). — Pozdrav kongreganista. — Pozdrav kongreganistinj. — Pozdrav akademika-kongreganista. — Železnik: Naši Materi. (Zbor.) — Evharistija in mladina (govori dr. Matija Lavrenčič). — Matija Tomec: Magnificat. (Zbor.) — Andrej Farkaš: Mi smo iz zarje rojeni. (Zborna deklamacija.) — Povsod Boga.

**Zvečer ob 20 v dvorani Delavske zbornice
VALOVJE.**

Drama v petih dejanjih.



Murillo: Brezmadežna

DMK ob 8. decembru

8. decembra je glavni praznik kongregacijske dijaške mladine. V Mariji Brezmadežni vidi ta mladina ideal čistosti, moči in zmage. Čist hoče biti kongreganist in močan; on ve, da bo samo tako Kristusov in Marijin. Le močan, zdrav rod ne bo omagal v boju za katoliška načela svoje vere in Cerkve. Ljubi jih, trpi za nje, nikdar jih ne bo izdal. Poglobiti hoče svoje delo. Prepričan je, da le iz globokega verskega življenja, ki ima svoje temelje v evharistiji in Mariji, in iz pravega *«Sentire cum Ecclesia»* raste njegova aktivnost. Kakor so v dobi protireformacije ravno dijaške kongregacije veliko doprinesle h katoliškemu prepородu, tako hočejo tudi danes apostolsko pomagati, ko gre zato, da zopet pridobimo kristjane za Kristusa.

Za Kristusa in Cerkev stoje na straži v viharjih današnjih dni. Marija čuje nad njimi.

Mariborsko dijaštvo.

Mnogo ga je. Če odštejemo po starem običaju meščanske šole, presega število onih, ki jih je v mariborske srednje šole prignala uka žeja vendar — 3000. Dve gimnaziji, dve učiteljski šoli, trgovska akademija, gozdarska šola i. t. d. — Večina tega dijaštva izhaja iz meščanskih plasti, iz inteligenčnih in polintelligenčnih slojev, kvas pa tvori kmetska in delavska mladina.

Vera v Boga je večini dijakov dota domače hiše, nekaj verskega znanja so prinesli tudi iz osnovne šole. Zato so vsaj v nižjih razredih izjeme tisti, ki so popolni verski ignoranti, ki so brez vsake verske zavesti. Toda dijak vsaj do 3. razreda samo sprejema, kar mu razni vzgojitelji avtoritativno nudijo. Če je že v tej dobi razdvojen v svoji duši, so krivi samo učitelji, ki si med sabo nasprotujejo. Iz take razklane vzgoje pa ne rastejo nikdar značaji, iz naspotujočih vzgojnih smeri se rodijo hinavei in konjunkturisti, ki bodo prej ali slej s preziranjem šli preko vsega, kar jim je šola nudila življensko pomembnega.

Izven šole vodijo k Bogu, bistrijo verski in нравni čut nižješolcem Marijini vrteci, nižješolske kongregacije, križarji in klarice. V teh krožkih se goji mnogo pristrčne, otroške pobožnosti, živahno, veselo je v njih. Število teh krožkov raste, kajti nad sto članov težko obvlada ena edinica. Z dobrimi, izbranimi leposlovnimi knjigami, ki jih dijaki in dijakinje dobivajo pri svojih voditeljih,

hranijo in plemenitijo svoje sveže, žejne fantazije. Najlepše pa so prve nedelje v mesecu. Takrat se ta nežni cvet zbira okoli hiše evharističnega Boga, takrat zažarijo njihove oči od notranje, čiste, neskajene sreče, s katero je Prijatelj otrok blagoslovil njihove nedolžne duše.

V 4. in 5. razredu se odpira dijaku že širši pogled na življenje in svet. Samostojneje začne gledati, samostojneje postavljati kriterije. Silno odprt je za razne vplive, najmočnejšemu ne more odoleti. Čuti potrebo po razlogih, po dokazih, graditi začne svoj svetovni nazor, ki ga proti koncu svojega srednješolskega študija navadno dovrši. — Porodi so v njem želja po tovarišu, po prijatelju. Ta želja prinaša s seboj težnjo po organizaciji. V družbi se hoče uveljaviti, zato začenja ta ali oni »pokret«. Katerega društva se v teh letih oklene, katere smeri se oprime, tej ostane navadno zvest.

V povojnih letih se je v Mariboru med dijaki porodilo več značilnih gibanj. Tu je tekla zibelka slovenskega mladinskega gibanja, o čemer pričajo »Stražni ognji«, ki so se nadaljevali v »Križu na gori«. V Mariboru je bilo tudi prvo torišče takozvanega krščanskega marksizma v naši domovini. Kakor je mlad človek vihrav in nerazčističen, tako je bil nerazčističen in nejasen zlasti slednji pokret. Marsikateri med onimi, ki so netili prve iskre, se niti navedel ni, kakšen ogenj bo zagorel. Čas, v katerega je usoda vrgla to mladino, bohoten plevel, ki se je razrastle v tiskani besedi, je zameglil mladim, nepokvarjenim ljudem oči, da niso več našli pravega vrelca Moči, iz katerega edino izvira bratska ljubezen, pravica in modrost. — Tajno pa je že takrat med nas posegala tuja roka, ki je navila gramofone, da bi zapeli 19. marca 1933. Ob tem žalostnem dnevu je prišlo spoznanje vzgojiteljem, ki so molili svoj confiteor. Prišlo je spoznanje tudi mladini, ki je deloma uvidela, da jo hočejo izrabljati kot orodje, deloma pa je s samozavestno ošabnostjo obrnila hrbet svojemu Očetu. Demonsko delavni so se ti zadnji vrgli nato v boj za svoje postojanke. Kjer je Bog postavil svojo cerkev, tam je satan takoj začel graditi svojo kapelo. Heroični neustrašenosti dijakov iz Marijanskih kongregacij se moramo zahvaliti, da se je razkrila vsa laž bleščeče in vabeče firme »krščanski marksizem«. Sedaj priznavajo najagilnejši poborniki tega gibanja, da so se s krščanstvom le igrali in se za njega — skrivali.

Iz zmed minulih dni so se izčiščene mogočno dvignile višješolske Marijanske kongregacije. Danes polje v njih novo življenje, vedno svež Kristusov duh. Poleg najbližjih marijanskih ciljev si letos osvajamo posebno program katoliške akcije. Najmočnejša je ona skupina, ki v radikalnem krščanstvu brusi svoj jekleni meč, s katerim si bo sekala pot v bodočnost. V študiju svetovnonazornih in socialnih problemov sega v globine večnega Duha. Odločni, neustrašeni so ti fantje. — Stojimo samo pred problemom, kako bi vse katoliško misleče pritegnili k sistematičnemu delu. Tedenska predavanja so premalo, mesečno pristopanje k sv. zakramentu — nezadostno. Kajti vplivi posebno od šolanih materialistov so še vedno močni. In pa ogromna, živahno pisana marksistična literarna produkcija! — Nam pa manjka sodobne, časovnim potrebam odgovarjajoče apologetične literature! Ali ni to značilno, da so skoro v enem dnevu prodali med dijaštvom 200 izvodov Ušeničnikovega »Socialnega vprašanja«? Dijaki prosijo za enake brošure o razvojni teoriji, o seksualnem vprašanju, o miljejni teoriji, dijaki hočejo imeti odgovora na zmotne trditve historičnega materializma. Saj krščanstva ne bomo rešili s tem, če se bomo ogrinjali v plašče učenjakov in prezirali potrebe doraščajočih generacij. — Kristusovi borci so ustrojani v red, dajte jim orožja, da bodo lahko ščitili Kristusa Kralja!

Celjski dijaki.

Mladinski pokret je imel svoj čas v Celju močno postojanko. Srednješolska organizacija »Svit« je skoraj v celoti izvajala njegov program. Nekateri impulzivni starejši dijaki so zanesli v ta program močno, skoraj pretirano socialno usmerjenost. Marijina kongregacija je bila spričo tega duha le tolerirana kot častitljiv spomin na prejšnje čase. Nov položaj je nastal z razpustom »Svita«. Kongregacijskim idealom močno odtujeni dijaki so našli poslej zavetje le v stari, prej omalovaževani verski organizaciji.

Zdaj dorašča nov rod. Vpliv ekstremistov je izločen. Počitniških duhovnih vaj in zborovanj se udeležijo vsako leto povprečno 20 dijakov. Med šolskim letom se vrste tedenski sestanki, enkrat v kongregacijski sobi, drugikrat v kapelici, včasih skupno za vse, navadno pa za nižješolce in višješolce posebej. Izbrana četa višješolcev dela intenzivno v apologetskem krožku. Sestanke oživlja tamburaški zbor. Nižješolska knjižnica nudi 200 knjig, višješolska preko 400. Marijanski koledarček se je dobro upeljal. »Naša Zvezda« si žal le s težavo ohranja svojih 40 naročnikov. V prenovljeni kongregacijski sobi v opatiji imajo dnevno zavetišče tisti dijaki, ki se vozijo s popoldanskimi vlaki domov.

Trenotno šteje kongregacija 152 članov. Dne 8. decembra se ji pridruži še 30 kandidatov. Marija čuva svoje, ki imajo pogum, da kljub silnemu moralnemu pritisku, ki jih hoče iztrgati iz nje-nega varstva, vztrajajo v njeni družbi.

Dijakinje imajo svojo kongregacijo. V njej se je pravzaprav šele letos delo toliko poživilo, da je zajelo večje število gimnazijk. Prijavilo se jih je preko 100.

Tradicionalne akademije na praznik Brezmadežne kongreganistia ne morejo prirediti, zato se s tem pristranejšo ljubeznijo zberejo ta dan pri Marijinem oltarju ob mizi Gospodovi.

Poročilo vodstva novomeške dijaške Mar. kongregacije o njenem življenju in delu.

Novomeška dijaška Mar. kongregacija, s sedežem v frančiškanskem samostanu, je bila ustanovljena 4. oktobra l. 1909, pod zaščito Brezmadežne in sv. Stanislava Kostka. Njen prvi voditelj in obenem ustanovitelj je bil pokojni P. Pavel Potočnik. Pozneje, l. 1923., je bila ustanovljena tudi kongregacija za dijakinje pod zaščito »Kraljice devic« in sv. Ivane d'Arc. Dijakov je 101, dijakinj 35, skupaj: 136. Sestanke imajo: nižješolci vsak torek ob 16. uri, višješolci vsak četrtek ob 17. uri, dijakinje vsako sredo ob 17. Sestanke delimo v strogo verske z nagovorom p. voditelja in versko-prosvetne; pri katerih imajo dijaki priliko za debato.

Upeljali smo »Evharistično akcijo«, za poglobitev notranjosti. Vsak dan prejmeta po vrstnem redu dva dijaka sv. zakramente, prisostvujeta sv. maši in obiščeta popoldne Najsvetejše. Isto velja za dijakinje. Za duhovni napredek je nadvse koristno premišljevanje in duh. branje, ki ga uvaža p. voditelj. V kapiteljski cerkvi je vsak petek recitirana maša za »Kat. akcijo« in dijaše.

8. dec. t. l. praznuje kongregacija dijakov srebrni jubilej svoje ustanovitve, na kar se bo pripravila s tridnevnicom. Pohitel bo ob tej priliki k nam iz Ljubljane prevz. g. škof dr. Gregorij Rožman, da prisostvuje slovesnostim 8. decembra. Spored slavnosti bo naslednji:

Zjutraj ob 7. uri govor prevzvišenega s sv. mašo in skupnim sv. obhajilom. Ob 9. uri slavnosten sestanek s pozdravi in govori bivših in sedanjih kongreganistov in »Izpoved mladine«. Ob 15. uri slovesen sprejem novih članov. Ob 20. uri svečana akademija s petjem, govorom, deklamacijami in »Igro apostolov«.

NOVA ZALOŽBA

R. Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 19



Ima v zalogi vse **knjige** domačih in tujih založb

Pisarniške in šolske potrebščine

Knjigarna ima v zalogi tudi nabožno literaturo in knjige za duhovno kulturo

Zimske maje in hlače

nogavice, rokavice, srajce, kravate, žepne robce, modne in športne potrebščine itd. po

najnižji ceni

pri trrdki

JOSIP PETELINC
LJUBLJANA

ZA VODO (blizu Prešernovega spomenika)

Akademiki 10% popust!

Žena v družini in poklicu

(Boj za ženo.)

Človek je naravno bitje in kot tak ni suveren gospodar samemu sebi, temveč je podvržen zakonom narave, saj je vse dogajanje urejeno po nekem stalnem redu, ki mu pravimo prirodni zakon. Na drugi strani pa je človek razumno bitje in kot tak je glede svojega ravnanja podvržen zakonom, ki se javljajo v npravstvenem redu in mu pravimo n r a v s t v e - n o s t ali etika.

V svoji zaslepljenosti in strasti more sicer človek — saj je svobodno bitje — kršiti in gaziti ta ali oni red, toda ne brez kazni, ki za vsako tako kršitev nujno prej ali slej nastopijo. Nasprotno pa človek prav povoljno uspeva, ako se drži prirodnih in npravnih zakonov. Tako vidimo, da je življenje po teh zakonih naravno stanje in da človek n i m a p r a v e s v o b o d e ne v telesnem ne v duševnem svetu. Prestopanje prirodnih ali naravnih zakonov pač ne moremo smatrati za svobodo, temveč za pravo suženjstvo, v katero je vkljen svojim slepim gonom in nagnjenjem služeci človek.

Ti dve osnovni resnici sta danes bolj kot kdaj potrebni evropskemu človeštvu, katero je v prejšnjem stoletju zapadlo usodnemu nazoru, ki je do dna zastrupil gospodarske in npravne temelje krščanske Evrope.

V prvi polovici 19. stoletja je namreč zavladal v gospodarstvu in v vsem ostalem življenju liberalizem, ki hoče svobode, neomejene osebne svobode v mišljenju in življenju vsakega posameznika. V gospodarskem življenju se nam javlja ta liberalizem kot brezsrčni kapitalizem, ki si je zaslužnil človeka in napravil iz njega brezdušni stroj za proizvajanje čim večjega dobička. Kapitalizem je postavil celo vrsto novih problemov, saj je v zvezi z liberalizmom kot kulturno-filozofskim sistemom bistveno vplival na preoblikovanje evropskega človeka.

Tako je pahnil tudi ženo v kruto borbo za obstanek in jo iztrgal njenemu naravnemu poslanstvu; novodobni liberalizem pa izpodjeda ženi naravne in pravne temelje njenega človeka vrednega življenja. Ženska vedno težje dosega svoj n a r a v n i p o k l i c, posebno pa se izobraženi ženski odmika ta naravni smoter in se izgublja v megleni negotovosti.

Vedno bolj postaja pereče vprašanje, kaj bodi z onimi ženskami, ki se ne morejo ali ne marajo posvetiti svojemu naravnemu poklicu. To je namreč bistvo sodobnega ženskega vprašanja, o katerem čujemo vsak dan najbolj nasprotujoča si mnenja in čitamo vsakovrstne tozadevne izjave.

Daleč smo od tega, da bi omalovaževali ali pa podcenjevali razloge ekonomskega značaja, ki so rodili to prevažno vprašanje, saj vemo, kako kruta je realnost današnjih gospodarskih razmer, ki ne dopuščajo ali vsaj močno ovirajo sklepanje onih življenjskih zvez, ki jim pravimo z a k o n, ali pa že sklenjenim onemogočijo pravilno rast v družinsko občestvo, kjer zavzema najodličnejše mesto m a t i, kraljica družine, nenadomestljiva ljubezen svojih otrok. Nenaravne, nezdrave razmere, v katerih živimo, so krive, da je ženstvu vedno v večji meri onemogočeno to čisto poslanstvo in svojem naravnem poklicu. Okrutno pridobitno življenje, v katero je bila žena potisnjena, ji pač daje iste dolžnosti kakor moškimi, ne pa tudi istih pravic v gospodarskem in političnem življenju, kljub temu, da ji te s polno pravico pripadajo. Ženstvo se premalo zaveda, da je n. pr. vsa naša zakonodaja prikrojena v prilog moškimi in zato ženskam krivična.

Po zakonu je kaznivo žaljenje časti, kraja, telesne poškodbe. Kako so zaščitene po državljskem zakoniku nezakonske matere in nezakonski otroci?

Kljub vsemu temu pa vsakdo, kdor je iskren, odkritosrčno prizna, da ne smemo iskati največjega in najtehtnejšega vzroka za propadanje in razkrajanje družine, te osnovne celice človeške družbe, v ekonomskih razmerah, kakor nam jih je ustvaril kapitalizem.

Strahotno povodenj brezmaterinstva in oskrunjenega materinstva je namreč povzročila novodobna miselnost, ki se je kakor kuga zajedla v vse plasti omikanih narodov in nam zastruplja korenine vsega življenja. Ta miselnost, ki išče sreče in utehe o zunanjostih, v gmotnih dobrinah in čutnih užitkih, je največje zlo za vso družbo, prav posebno za nastajanje in uspevanje družin. Bolj kot v vseh prejšnjih stoletjih je v našem času silno narasla težnja po udobnosti in uživanju; potratnost in užitkaželjnost modernega človeka postajata brezmejni in še naraščata iz dneva v dan.

Zato tudi ni čudno, če se sodobna žena iz mesta vedno bolj odmika svojemu poslanstvu; pretesno ji je med štirimi ste-

nami, zatorej se odeva v svilena oblačila in stopa v javnost, se izživlja v gledališčih in koncertih, išče zabave v letoviščih, kopališčih, na potovanjih. Njeno družinsko ognjišče pa ugaša, toplota doma se ohlaja. Otrok svojih ne pozna in oni ne poznajo nje. Ali pa je sploh dom prazen in ne sliši nikoli otroškega glasu. Sama pa v sijajno razsvetljenih dvoranh išče užitkov in neskajjenega veselja ter zastopa »narodno ženstvo« in poje slavonspeve narodu. To je vse njeno delo, prazno, brez zvoka. Dejanj z žrtvami in odpovedmi ne pozna.

K ženskemu vprašanju

Žensko vprašanje ni in ne sme biti samo vprašanje služb, vprašanje emancipacije, vprašanje gospodinje in matere, ampak mora biti predvsem vprašanje ženske vzgoje. Vsi naštetji pojavi so drugovrstni, v veliki meri zaključki take in take vzgoje. — Reševati omenjena vprašanja pred vprašanjem pravilne vzgoje za žensko mladino, se pravi, zdraviti drevo pri listih namesto pri koreninah. Včasih ima človek vtis kot da smo kljub tolikemu govorjenju o ženski emancipaciji še vedno do vzgoje ženske mladine precej mačehovski in ji dovolimo le nekaj drobtin, ki padejo od gospodarjeve mize. Namesto smotrene in temeljite življenjske vzgoje, dajemo tej mladini nekaj, kar naj bi bilo vzgoja, pa še davno ni.

Ali ni temeljni problem prave vzgoje n. pr. vprašanje, kako obvarovati doraščajočo žensko generacijo nad vse kvarnih in za vse življenje usodnih uplivov sedanjega materializma, zmaja s stoterimi glavami. Priznati je treba hvalevredno delo, ki je bilo že dosedaj izvršeno v tem smislu, ali človek ima nehote vtis, da kljub tolikemu povdarjanju življenjske vzgoje pri dekletih, postanejo ta v veliki meri žrtve življenjskega materializma in njegovih zlih posledic. Zakaj? Ker je pač premnogim vzgojiteljem življenjsko to, kar je polno materializma in ne nasprotno. Ali ni velik socialen greh, če vzgoja ne izrabi ženskih inklinacij k duhovnosti in pravičnosti nad umazano materijo, marveč jo raje prepusti, da ji zapade tudi kot žena in mati. Oprostiti žensko mladino materije in jo vrniti duhovnosti, je temeljno vprašanje in naloga ženske vzgoje. Vplivom materializma povojne dobe je seveda tudi ženska mladina močno izpostavljena. Tudi njej je neposredni užitek več kot počasen študij, pogled v sedanost vse prijetnejši kot duhovno pripravljane bodočnosti; tudi ona stavi prijetno pred koristno, ob videzu ne vpraša za resničnost in ob užitku ne za posledice. Ali ni značilen za materializem ženske mladine razvoj ženskega sporta, včasih najbolj grobo materialističnega, ko mora vse služiti izključno telesu? Ali ne opažamo istega materializma pri ženskem okusu, modi, umetnosti, literaturi itd. Kdo ne vidi v tem fotografije sedanje ženske generacije, posebno meščanske? Ali je potem čudno, da se ta materializem tako usodno maščuje v družinskih zablodah, ki jih našteva Pij XI. v svoji okrožnici o krščanskem zakonu? S svojo hrupno reklamo pa zna svet ženo v njenem materialističnem gledanju na svet potrditi in ko stopi v življenje, ni več svobodna in duhovno visoko stoječa, ampak sužnja materije. Da je tako slabo vzgojeno mladino z lahkoto pridobiti za idejne materialistične zablode, je po vsem tem jasno. V svetu, v katerem je bila vzgojena — morda celo zavodi včasih ne pojmujejo dovolj globoko svoje naloge v tem oziru — se najraje mudi in živi, saj je njeni slabosti tak materialističen svet najbolj pristopen.

Ni dvoma, da je vprašanje o vplivu materializma na današnjo žensko mladino najbolj pereče in bi se vzgojitelji z njim morali intenzivno baviti. Posebna njihova naloga bi bila, razkrinkati vse načine, pod katerimi se ta duša moreča miselnost vtihotaplja v žensko duševnost. Včasih je še kaka vrsta pobožnosti ni povsem oproščena. Ako hočemo nov ženski rod, ga moramo energično rešiti iz kremplev materije in tistih, ki v ženi uradnici, gospodinji ali materi gledajo zopet samo nekaj materialističnega.

Treba bo zato pri vzgoji ženske mladine paziti vedno in povsod na prvenstvo duhovnega sveta, na dovršenost idej. To bo prava emancipacija — emancipacija od materializma. Kdo ne vidi, da more prav zdrava verska vzgoja vršiti tu najvažnejšo nalogo? Razviti bo treba v ženski mladini krščansko gledanje v svet in nikdar ne dovoliti, da dušno življenje dekleta pogoltne materialistični moloh.

Marija — Brezmadežna, ki jo ravno dvig nad umazanostjo materije in greha dela večno lepo, bodi ženski mladini prav v tem smislu postavljena za vzor. Ona je kači materializma glavo strla, na sebi ovekovečila vse ženske lepote in odlike in bila za svojo bistveno življenjsko usmerjenost v duhovni svet tako visoko poveljučana.

Neomaltuzianizem

Pogubna materialistična miselnost, ki razkrajala družino, je vzklikala iz istega liberalizma, ki je v 19. stoletju obljubljal človeštvu odrešenje iz vseh materialnih stisk in duhovne sužnosti. Pod krinko znanstvenosti in z ozirom na interese narodnega gospodarstva in plemensko higijeno (evgeniko) je proglasil nauk: človek je neomejen gospodar tudi svojega telesa ter je popolnoma upravičen, da si omeji število otrok, kakor mu kažejo materialni interesi.

Ta nova struja, ki jo imenujemo neomaltuzianizem, je stopila v boj z načeli naravne in krščanske etike in hoče opravičevati to, kar je doslej krščanska Evropa smatrala za pregrešno in slabo; to novo gibanje, ki vedno bolj strahotno zajema široke množice, hoče zlasti v seksualnem vprašanju postaviti nova etična načela, z vso silo hoče iztrebiti iz zakonodaje in današnjega prava še onih par paragrafov, ki v soglasju s krščansko moralno — kaznujejo (vsaj teoretično) umetno omejevanje in preprečevanje rojstev.

Do novejšega časa so imele vse države s krščansko prošlostjo in kulturo postave, ki kaznujejo namerno splavljanje (Jugosl. kaz. zakonik §§ 171, 172, 173). S propadanjem krščanskega življenja in s prehodom v zgolj materialistično in ateistično miselnost se je začelo zločinsko početje neomaltuzianizma na veliko. Samo v Nemčiji cenijo na leto nad pol milijona namernih splavov. Žalostno prvenstvo v tej sramotni zadevi ima boljševiška Rusija, kjer se vršijo odpravljani v bolnišnicah brezplačno. Tudi pri nas se je kljub jasnim določbam zakonodaje to zlo že silno razpaslo in oni, ki bi že po svojem poklicu morali biti čuvarji zdravja in življenja, prav radi vršijo za lep honorar vlogo krvnika in morilca. Še bolj žalostno pa je dejstvo, da se ob raznih prilikah (materinski dnevi itd.) najdejo med nami žene »proletarke« in »inteligentke«, ki na javnih zborovanjih zahtevajo odpravo »zloglasnega« paragrafa 172, češ da predstavlja resnično oviro in prepoved le proletarskim ženam. Moderne matere rabijo namreč samo enega, največ dva otroka, ki jim služita za okras in reprezentanco, ko se z otroškimi vozički sprehajajo po prometnih ulicah in parkih in z malčki konkurirajo na raznih lepotnih tekmah otrok.

Da, vse to nam je prinesla naša toliko hvalisana kultura, katere višina se baje meri — tako trdijo nekateri sociologi — po čim nižjem številu porodov. Čudna in žalostna prosveta! To je tista kultura, ki je upropastila Egipčane, Grke in Rimljane in ki poniža človeka globoko pod žival. Na eni strani bi naj bilo torej spolno življenje popolnoma nebrzdano, na drugi strani pa naj bi se odstranjevale njegove naravne posledice. Ali stori celo žival kaj takega? Ne, ona ne stori tega, pač pa z lahkim srcem dela ta žalostni zločin premnoga moderna žena, kakor da bi za tako kršenje naravnega in npravnega reda ne bilo nobene odgovornosti. Čemu dela to? Ali so temu nečloveškemu početju res krive samo in v prvi vrsti bedne gospodarske razmere našega časa? Torej bomo našli to zlo razširjeno zlasti med manj premožnimi. Kaj nam pa povedo statistike glede številnosti otrok v družinah? Iz njih izhaja nepobitna resnica, da imajo po enega ali dva otroka prav oni starši, ki bi glede na svoj gospodarsko socialni položaj lahko preživljali in vzgojili najmanj štiri do pet otrok.

Žalostna je resnica, ki je ne morejo utajiti ali olepšati še tako navdušeni poborniki in pristaši neomaltuzianizma, četudi se sklicujejo na razne »socialne« motive, da je namreč korenika vsega tega zla v moderni materialistični in zgolj za čutnimi užitki stremeči miselnosti, ki je zajela tudi ženo. Zaradi sladostnega lagodja in brezskrbne pohotnosti umirajo dan za dnem tisoči in tisoči neboljenčkov, nerojenih, komaj spočetih v materinem telesu, ki jim pa noče nuditi ljubeče nege in zavetja, temveč jih preganja in uničuje kakor pogubno novotvorbo, ki je zdravju telesa škodljiva. In to vse samo za to, da se mati lahko nemoteno dan za dnem posveča svojim skrbem: posedanju po kavarnah in čajankah, preganjanju mučnega dolgočasia po zabavah, letoviščih in kopališčih. Saj njen dom je tako hladen in pust, saj ona je že pozabila na ono večno lepo in večno žensko ljubezen do otroka, njo še kvečjemu preganja in mori strah pred otrokom.

Na braniku.

Katoliška Cerkev je v vseh stoletjih silno strogo obsojala vsako umetno poseganje v naraven razvoj spočetja. V prvih stoletjih so bile žene, ki so si umetno odpravile ključke življenja, celo izobčene do smrti. Pozneje se je ta stroga kazen omilila, vendar se je stoletje za stoletjem morala Cerkev bo-

riti proti temu moralnemu in socialnemu zlu s hujšimi ali manjšimi kaznimi.

Ker so pa nekateri teologi menili, da je za nekatere skrajne slučaje umetni splav vendarle dovoljen, je sv. Stolica 19. avgusta 1889 izrecno zabranila in obsodila umetni splav za vse slučaje, naj se izvrši tehnično v tej ali oni obliki.

Navzlic materialistični poplavi pa je nastopilo tudi mnogo odličnih zdravnikov, ki odločno odklanjajo vsako namerno splavljanje. Posebno znan je iz najnovejše dobe dr. Fr. Frank, ravnatelj porodnišnice v Kölnu in razni nemški profesorji, kakor: Winter, Bumm, Gruber in drugi. Tudi med našimi slovenskimi zdravniki še najdemo moše, ki odločno zastopajo mnenje, da ni dovoljeno posegati v red naravnega dogajanja in življenja. Zanimive so besede, ki jih je pred 13 leti napisal v Slovenskem pravniku profesor ljubljanske medicinske fakultete dr. A. Šerko: »Etična norma, ki nam prepoveduje ubijanje, in sicer v principu ubijanje vsakega živega bitja, ni puhla fraza, ki se da iz utilitarnih ozirov poljubno spreminjati. Na absolutni veljavnosti etičnih norm temelji vsa naša čustvena kultura, vse naše sedanje moralno naziranje. V trenutku, ko bi bila proklamirana pravica uničevanja nedolžnih eksistenc... bi se zamajali do dna temelji naše npravnosti...«

V vso duševno in družabno bedo, v kateri tava današnje človeštvo, je najgloblje posegla poslanica Pija XI. o krščanskem zakonu, ki našteva glavne miselne zmote in življenjske zablode naših časov glede razmerja med mošcem in ženo in jih z vso odločnostjo zavrača ter nudi vse naravne in nadnaravne pripomočke, da se znova učvrsti ona prevažna življenjska zveza, ki ji pravimo zakon, da bi tako postala človeštvu pravi vir zemske sreče in zadovoljstva.

Človek in življenje

Današnja družba je družba brezimne množice, družba mase brez osebnosti in brez človeka. V sistematični mehanizaciji življenja naj bi človek postal poslušno orodje, sestavni del v velikem mehanizmu družabnih oblik, naj bi se odpovedal svobodi mišljenja in stremljenja; torej prav onim činiteljem, ki tvorijo človekovo osebnost, ki stavlja človeka, odgovornega predvsem zakonom svoje notranjosti, nad vsa bitja v stvarstvu in mu zagotavljajo osrednje mesto v njem.

Le preočito je, da v takem okolju ni več mesta za človeka; človek je postal nepotreben in odveč. Oblike življenja, h katerim se je človek zatekel, da bi ga ščitile in branile, so ga izdale.

Nesrečni človek je ostal osamljen, podoben vojaku, ki je še ubežal z golim življenjem in zdaj tava brez cilja po neznanih ravneh in se v svoji neorientiranosti spet bliža bojišču. Iskaje rešitve hiti v smrt.

Tak je tudi sedanji človek. Podzvestno sluti, da v tem stanju njegov obstoj ni več dolgo mogoč in vendar išče rešilne poti predvsem le v smeri, odkoder doživlja korak za korakom razočaranje.

Preveč je usmerjeno njegovo iskanje enostransko, le v tehnično plat, v iskanje novih odkritij in izumov, v snovanje narave in njenih skrivnosti, v iskanje novih planetov in svetov, a svet, ki v njem živimo, mu je, kljub neposredni bližini tuj.

Sedanji človek se zanima za vse; z uradniško vestnostjo zasleduje razne ekspedicije, z deklško zaverovanostjo spremlja potek olimpijskih iger, pozna vsa imena svetovnih rekorderjev in njih rekorde, izpred oči mu ne uide nobena zvezda in zvezdnik. Če mu za trenutek odpove spomin, seže po beležnico in ti jih v eni sapi našteje kot dobro podkovani šolarček šest resnic.

Za vse se zanima razen za sebe, in ves svet, kot pravi, mu je poznan, le svet človeka mu je zastrt s črno zaveso, ki ne propušča pogleda v njegove labirinte.

Narava pa ima svoje strogo sankcionirane zakone, ki ne dopuste, da bi njih kršitve ostale nekaznovane. Prezrtja človeška narava, iz oblik življenja izrinjen človek, se bo maščeval.

Zato že stopa danes z bolešno povprašljivostjo v ospredje problem človeka in življenja, vprašanje, ki muči človeški rod in slehernega človeka od početnika do zadnjega potomca, od stoičnega Rimljana do srednjeveškega meniha, od humanističnega bogočloveka do današnjega v kolektivni utopljenega človeka-stvari. Je to misel, ki pri nobenem probujenem človeku ne zamre, in ki tudi v mehanizem uklenjenemu človeku ne bo zamrla, kot tudi ptički v kletki ne zamre pesem, ampak postane le otožnejša, a še vedno mogočna glasnica njene narave.

Človeka smo doslej prezirali. Menili smo se za ves svet okrog nas, za kamenje in rastlinstvo, za planete in nove zemlje, le za uganko, ki je človek človeku in sebi, ne. In vendar bi bilo naravno, da bi bila izhodiščna točka motrenja le ta.

Univerza

Katoliška univerza

Napačna bi bila misel na katoliško univerzo, ki naj bi bila zgolj paralela k liberalni univerzi 19. stoletja, ki bi ne imela drugega ideala kot zvesto posnemati ono, kar se vrši na »svobodni« univerzi. Ni potrebna katoliška univerza, katere edini namen bi bil dokazati, da znajo katoliki »tudi« to, kar zna liberalna univerza; tudi ni potrebna katoliška univerza, ki naj bi nas zgolj »varovala pred nevarnostmi« liberalne univerze. Katoliška univerza, ki bi nastala samo iz strahu, iz čuta manjvrednosti in obrambnih ali sličnih razlogov, pač ne more biti vsebina mogočne ideje, za katero se katoliki že tako dolgo s tolikimi žrtvami borijo. Prava vsebina te ideje je v tem, da se ustvari *katoliška univerza kot kulturno-oblikovalno delo, ki bo temeljni kamen in izhodišče novega stoletja znanosti in začetek nove epohe krščanske kulture*. Zato gre, ali katoliki znamo iz resnice, ki nam je dana, zajemati moč, da izsekamo po stoletnem razdejanju pot za obnovo duhovnega sveta. *Katoliška univerza mora biti dokaz, ki bo prepričal svet, da vsebuje samo katolicizem duhovno konstruktivno silo, ki zmora vključiti stoletnemu zapostavljanju razdejani kaos znova zgraditi v harmonični kozmos in položiti v svet narisan jasne duhovne in kulturne reda!*

Ideja katoliške univerze ni kak nerealni religiozni utopizem in tudi ne izvira iz »fanatizma«, ki bi hotel znanost »podrediti« (kakor to »dokazujejo« liberalni predsodki proti katoliški univerzi) nekemu verskemu totalizmu. V tej ideji je izoblikovano hotenje po spoznanju in zmagi pravega pojmovanja znanosti. Ni znanosti, ki bi ne imela določenega predpogoja. *Že sam pojem znanost nujno predpostavlja vero, da živi resnica in da je dosegljiva. To vero, ki je bila skozi pol tisočletja od dvomov popolnoma izpodkopana, zopet vzpostaviti in jo položiti kot trden temelj in gonilno silo znanstvenemu delu, to je v glavnem bistvo in sekularen pomen ideje katoliške univerze*. V tem temelji zahteva, da naj daje univerza enoten svetovni nazor, da naj torej ni samo trg teorij, ampak pot k določenemu cilju, ki sicer še ni do konca izsekana in zglajena, ki pa vendar z zavestno nujnostjo stremlji k svojemu namenu — k spoznanju ene same objektivne in večne resnice!

Ideja katoliške univerze mora zmagati, da se zopet uveljavi jasen in trden pojem resnice. Ta pojem je protikrščanski razvoj zadnjih stoletij zatemnil in zrahljal. Zavladalo je naziranje, da je resnica »produkt« in stvaritev človeškega razuma. Nekoč je bil razum človeku sredstvo, s katerim je iskal resnico. Ravno zato, ker človek brez pomoči razuma ne more najti resnice, je zrastle zmotne naziranje, da je razum stvarnik, ne pa posrednik resnice. Istega izvora so vse zmote človeštva. »S pomočjo razuma se priborimo do resnice, kajti ona leži za nas v temi, ki jo mora osvetliti tuč razuma, da moremo resnico spoznati in pridobiti. Kdor pa temu stavku le na pol prisluhne, ga lahko razume napačno, kakor da bi bila v tem ustvaritev iz nič. Če pa se tu in tam le še priznava, da je treba resnico, ki je objektivna, iskati, se vendar to iskanje ne vrši resno, ampak je postala privlačna duhovna in razumska igra ter zabaven sport. Ta sport so uganjali tako dolgo, da so resnico zaigrali.« (Hermann Bahr.)

»Osnovna zmeta liberalnega veka leži v tem, da je proglasil v vseh ozirih nevezano avtonomijo človeka. Iz te ošabne zmote izhaja končno vsa beda človeštva. Da se te globoke

rane zopet zacelijo, za to ni drugega zdravila, kot zopetno prostovoljno priznanje vezanosti na Boga. Ni druge rešitve, kot da zopet ponižno priznamo vlado Boga nad vsem stvarstvom, tudi nad svobodnim človekom. Taka ponižna vera ni nič ženskega, ampak moško dejanje. Za to ponižno priznanje Boga so prostovoljno šli v smrt tisoči spoznavalcev in mučenikov.

Ta vezanost na Boga ne velja samo za posameznika, ampak mora biti tudi javno priznana v družini, ljudstvu, družbi in državi! Zakaj bi to ne veljalo tudi za univerzo! To je čin samozvesti in dejanje katoliške obnove. *Zato hočemo, da se zopet obnovi katoliška univerza, ki naj z visokega katoliškega razgleda izoblikuje pravno in religiozno sklesan, strokovno izvežban, krepak akademski stan, ki mora biti sposoben, da bo, pravilno vraščen v novo krščansko ljudsko državo, znal v polni skladnosti izpolniti od Boga mu naložene naloge.* (Miklas, 15. avg. v Salzburgu.)

Zopet vzpostaviti smotrenost znanstvenega dela in ga absolutno podrediti iskanju in službi resnice — to more doseči le nova katoliška univerza. Ta univerza bo odprla vrata vsem panogam znanosti, ki jih bo pravilno in smotreno razčlenila tako, da ne bo porušena harmonija celotnosti. Strogo znanstveno delo, oprto na tla jasne usmerjenosti k eni sami večni resnici, poduhovljeno z duhom vse združujočega katolištva, to je vsebina katoliške univerze.

Pot, po kateri hoče katoliška univerza to doseči, je zgrajena na treh načelih: Prvo načelo je osnova katolištva, na kateri mora sloveti celotna zgradba katoliškega znanstvenega dela. Drugo načelo je znanstveno delo samo in tretje, ki je pogoj za doseg stavljenega si cilja, je zahteva, da mora katoliška univerza v vsem svojem snovanju, ne samo »nuditi« znanosti, ampak z njo tudi oblikovati duha. Tem trem osnovnim načelom odgovarja troje sestavin načina izvedbe in dela. Predvsem povdarjajo ideologi nove katoliške univerze potrebo, da dá katoliška univerza slušateljem

Najmoderneje urejeni

BRIVSKI SALON

za dame in gospode

v „Pegleznu“
na Poljanski cesti

nudi akademikom
in dijaštvu sploh
znaten popust

Se priporoča
Kunšič Ivan

vseh znanstvenih panog osnovno filozofsko in teološko izobrazbo, ki je predpogoj izgradnje jasnega in enotnega svetovnega nazora. Druga sestavina »delovnega načina« bo izražena v skupnosti znanstvenega snovanja vseh profesorjev (Forschungsgemeinschaft). Le tako se na kat. univerzi ne bo razrasel usodni subjektivizem in »večvrednost« originalnosti od službe resnici. Le na ta način bo mogoče, da bodo katoliški znanstveniki v skupnem snovanju gradili neporušno trdnjavo resnične znanosti in ohranili »znanstveno celotnost«. Tretje, kar hoče katoliška univerza, da v vsem doseže svoj cilj, je skupnost spoznavanja in dela slušateljev (Arbeitsgemeinschaft). Obenem pa naj bodo ti vedno »v bližini svojih mojstrov«, da bodo tako v skupnem delu in življenju sličili družini, kjer so sicer vloge in delo smotreno razčlenjene, kjer pa vendar še vsi skupaj izpolnjujejo ono celoto, katero doseči in ustvariti je ideal katoliške univerze.

S tako smotreno notranjo izgradnjo bo nova katoliška univerza dosegla svoj vzgojno-znanstveni namen, brez katerega ne bi bila katoliška!

Obzornik

Mednarodni juridični kongres v Rimu (12. do 17. nov. 1934). Letos je minilo štirinajsto let, odkar je bil promulgiran Justinijanov codex repetitae praelectionis (l. 534) in sedemsto let, odkar so stopili v veljavo Gregorijevi dekreti (l. 1234). Dva velika spomina torej: prvi na konec edinstvene Justinijanove kodifikacije in drugi na višek srednjeveškega cerkvenega prava. Ob njima pa vstaja še tretji spomin, spomin na združitev obojnega prava v universale ius utrumque, ki je izoblikoval krščansko Eyropo. V proslavo teh jubilejev je sklical papeški institut za obojno pravo v Rimu ob finančni podpori sv. Stolice velik kongres romanistov in kanonistov. Javna tajnost je bila, da so se prireditelji nekoliko bali, če ne bo morda tega ali onega znanstvenika odvrnilo od kongresa prav to, da ga sklicuje papeški institut. Uspeh pa je hvala Bogu prekosil tudi najbolj optimistično pričakovanje. Priglasilo se je nad 140 predavateljev, ki pripadajo 22 narodom; zastopanih je bilo 80 univerz. Španska, italijanska in madžarska vlada so poslale svoje zastopnike. Med predavatelji so bili nemški, francoski in italijanski profesorji svetovnega slovesa. Kongres se je zaključil s slavnostno papeško avdienco ob navzočnosti kardinalskega kolegija in skoro polnoštevilno zastopanega diplomatskega zbora pri sv. Stolicy. Na krat-

ko povedano: bil je to velik in pomemben kongres, na katerem so nastopili tehni znanstveniki iz skoro vse Evrope, pa tudi iz obojne Amerike; nastopili so katoličani in nekatoličani, laiki in duhovniki, zastopniki državnih in cerkvenih univerz; romanisti in kanonisti. Utraque societas, utrumque ius. Mimoregrede bodi omenjeno, da naša država žal ni imela nobenega zastopnika. Pred par desetletji bi bil podoben kongres na iniciativo sv. Stolice naravnost nemogoč. Preveč je bilo še liberalizma in prezira do vsega, kar je katoliškega. Ugled Cerkve v mednarodnem življenju pa je na vseh popriščih zrastle in še raste, čeprav pri nas nekateri tega ne vedo, oziroma vedeti nečejo. Svet gre v hvaležnem priznanju Cerkve mimo nas. — Na kongresu so katoličani in nekatoličani s poudarkom naglašali, kolikšno kulturno nalogo je izvršilo rimsko pravo, potem ko je bilo prekvašeno in omiljeno z evangelijskim naukom in takšno pravo nam nudi prav codex repetitae praelectionis s tem, da je v zvezi s kanonskim pravom ustvarilo temelje evropski civilizaciji. Kongres je izzvenel v želji, naj bi v našem času kot za Justinijana Cerkev in država spoznamo delovali za blagor človeštva. Ne država, brez Cerkve, ne država nad Cerkvijo, ne država proti Cerkvi, temveč država s Cerkvijo!

Knjige in revije

Kriza besede. Zadnje čase naše reprezentativne revije »Dom in svet«, »Sodobnost« in dr. mnogo pišejo o mladinstvu, o mladinskem problemu in podobnem, kar se menda tiče nas mladih. O vsem tem pišejo ljudje, ki bi bili po svojih talentih brez dvoma poklicani za kaj bolj perečega. Predmet tega pisanja namreč ni vprašanje, katera pota naj si utira sodobna mladina, temveč predvsem, po katerih in kakšnih potih je mladina pred leti hodila. Nič bi ne rekli, ako bi mladina gledala danes na kup uspehov in bi radi tega kritično motrila podlage teh uspehov. Toda... Saj to nas boli, da po tistem bobnečem ognju, ki smo se mu kot srednješolci kar divili, ni ostalo od mladinskega pokreta drugega kot besedičenje. Danes še le vidimo in po gori omenjenih člankih še posebno jasno gledamo, kako se je dejansko ves tisti »mladinski« pokret (?) gibal le okoli besed in kako se te slabosti tudi danes ne more otrestiti. Čudno se je treba čuditi, odkod tem ljudem preobliča izrazov, za katerih umevanje bi bilo treba slovarja tujk. Le s težavo izluščiš iz dolgih tiskanih strani tuptam iskro, ki pa kar prežgoče kaže na miselnost pisca in na slabosti gibanja, o katerem govori. Ne da bi se spuščali v analizo teh prav nas mlade zadevajočih razprav, je treba ugotoviti le: 1. »Mladinsko gibanje« ni predstavljalo nikakega idejno enotnega mladinskega gibanja. Niti danes, ko njega poborniki zrejo nanj z dosti velike razdalje, ne morejo sami ugotoviti drugega kot negativistično gledanje na probleme takratnega duhovnega življenja in nekritično kopiranje drugod zraslih in za nas prav nič perečih ideologij. 2. Osnovni ton tega gibanja je hotel biti obrat h Kristusu in proč od oportunističnega ter liberalnega krščanstva. Tako trdijo eni in bi tako hotenje moralo brez dvoma roditi pozitivne vrednote vsaj za sedanjo dobo, če jih že za takratno iz vojne došlo mladino ni moglo. A tem ideologom je ob študiju tujih in deloma celo anatemiziranih filozofij postalo samo krščanstvo problem in Cerkev stvar kritičnega motrenja. Mesto na pot h Kristusu in njegovi Cerkvi so zašli v megleno pokrajino neizvestnosti, kjer so se eni oklenili marksizma, drugi nekega novega nemškega v realnosti neosnovanega misticizma itd. 3. Široki krog učeče se mladine od srednješolca do akademika ni imel z vsem tem »iskanjem« nič skupnega.

Pridobivajte nam nove naročnike!

VSAK ZAVEDEN SLOVENEK

zavaruje sebe, svojce in svoje imetje

le pri naši domači

VZAJEMNI ZAVAROVALNICA V LJUBLJANI

Miklošičeva cesta št. 19
Podružnica: Celje, palača
Ljudske posojilnice
Glavno zastopstvo:
Maribor, Loška ulica 10

Ze takrat ga je odvrčalo od tega pokreta tisto apriorno odklanjanje sholastičnih filozofov, odklanjanje vsega dobrega na cerkveni hierarhiji in celo kritiziranje gotovih cerkvenih uredb, tisto superiorno gledanje na vse, kar ni bilo pogodu njihovemu modrovanju in zlasti še sklicevanje na neko revolucionarnost mladine, ki je med njimi ni bilo. — Zakaj to ugotavljamo? Zato, da ne bi kdo sodil sodobne katoliške mladine po onem, o čemer še danes niso nehali neki »mladini« razpravljati. Pa tudi zato, da tem »mladinom« izbijemo vsako misel, da bi mogli tudi v sodobno akademsko mladino vnesti svojega duha neizvestnosti in nekega narejenega »bogoiskateljstva«. Pri tem ne moremo mimo ugotovitve, da so mnogi taki »bogoiskatelji« obrnili hrbet tudi Vebrovi filozofiji, čim se je ta pričela nagibati določno k zadnji realnosti — Bogu. Nasproti dosedanjemu pojmovanju postavlja mladina novo pojmovanje ter pravi: Mi smo mladi katoličani le v toliko, v kolikor je v nas več vere, več upanja in več ljubezni, v kolikor je v nas povezanost s Cerkvijo mladostno nežna in fantovsko podjetna, v kolikor je v nas več moškega teženja po bogupodobnosti, v kolikor je v nas resnično revolucionarni duh Kristusa in večno obnovitvena sila Njegovega nauka. Samo po takem mladinstvu težimo. Vse to je za nas tako jasno in določno, da bi bilo razpisovanje o vsem tem nezvestoba napram samim sebi. Kličemo vsem onim, ki se ne morejo živeti v to, da nam s kopo protislovnih besedi prav nič ne imponirajo, naj vendar čisto jasno in nedvoumno izpovedo svoj »Credo«. Dokler tega ni, ne moremo o njih soditi drugače, kakor da so besede zamenjali z večno Besedo in sedaj tavajo v temini, ki jo rodi sleherna zgolj človeška beseda. In potem jim bo moralo biti tudi jasno, da jim sodobna katoliška mladina ne more slediti. Kakšen smisel naj potem še ima njih pisanje? Ali zlasti katoliško orientirana revija res ne najde bolj perečih problemov?

Knjige Cankarjeve družbe za l. 1935. Cankarjeva družba nikakor ni knjižna založba, katere glavni namen bi bil skrbeti za literarno kaj vredne knjige. Samo propagandna ustanova za socializem je. Po pravilih je sicer njen namen zelo splošen in nedolžen: »pospeševati duševno, gospodarsko in socialno izobrazbo naroda, zlasti z izdajanjem knjig«. Dejansko pa Cankarjeva družba vsako leto izdaja sistematične učbenike socializma in nekaj po socialističnih naukih urezanih storij, ki naj bodo povesti. Zato knjige Cankarjeve družbe niso literaren pojav — le nekaj Klopčičevih pesmi je v Koledarju pa nekaj Sedevijevih slik — temveč imajo le propagatorski namen z masko knjižne družbe. Letos so celo začeli s Splošno zgodovino socializma in socialnih bojev, ki jo je napisal Maks Beer. Seveda je to le prevod, pa še to iz nemščine. Zato je tudi miselnost tega dela povsem nemška. Letos sta izšla dva zvezka, obetajo pa še tri. Tadva se bavita s starim in srednjim vekom, pretežno torej s krščanstvom v zgodovini. Na krščansko religijo gledajo ti ljudje z naočniki nemške racionalistične protestantske teologije. Kot najvišjo avtoriteto za zgodovino krščanstva navajajo — Renana! Zgodovina je po njih, to svojo marksistično vero so že dovoljkrat izpovedali, le zgodovina bojev za komunistično obliko družbe. Celó o Jezusu, ki ga po Renanovo razlagajo, pravijo: »Njegova propaganda je bila anarhistično komu-

za vsako roko primerno pes
LJUBLJANA A. PRELEC

... in za študente 10% popusta ...

nistična« (II, 7). V praksi krščanstvu pozna avtor dve struji: prva se je borila za skupnost imetja, druga za svetovni nazor in je tako — ustvarila krščansko teologijo in pravovernost. Srednji vek pa je prešel od skupne lastnine k zasebni, vse krive vere in ločine so bile samo odpor proti tej spremembi v družbi in cerkvi. Koliko je v tem zgodovinske resnice ve vsak paglavec. Čudno pa je, da to obrabljeno lajno kdo še danes goni, pa s tolikim prepričanjem. Ob tem mora vsakdo nad Cerkvijo povsem zdvomiti. Saj vprav to je menda končni namen knjige. — »Mladi ruski pisatelj Pavel Nizovoj« je napisal v 1933 v Moskvi priobčil roman »Pod severnim nebom«. Tega prinaša letos Cankarjeva družba. To je ribiško življenje na Severnem morju. Tja pride ladja z mornarji in kapitanom, ki zalezujejo seveda samotarjevo ženo Vero in se zanjo tepo, dokler ne zmaga pogumni mož znova nad njenim srcem. Tendence povesti je vidna: proč od buržuazije v primitivnost z njenimi sproščenimi pragoni. Lepa knjiga to kajpak ni. — Največjo pozornost posveča Cankarjeva družba vedno svojemu Koledarju. Letos skuša zagreniti bravcu laški in nemški fašizem, cerkev in kapitalizem. Največ prinaša prevodov. Le Angela Vodetova, znana sodelavka Ženskega sveta in drugih listov, je napisala izviren članek o »Fašizmu in ženi«. O fašizmu je sodba Koledarja tale: »Fašizem je gibanje sproletariziranega malomeščanstva, ki ne ve ne kod ne kam« (25). Bravec pa naj bi ga gledal skozi naočnike laškega socialnega pisatelja Ignacija Silone, ki živi v emigraciji. Ta piše v Koledarju tudi o »Fašizmu in katoliški cerkvi«, — članek naj bi bil ključ do razumevanja dogodkov v Avstriji, tako pravi opomba. — Koledar prinaša tudi slike februarjskih žrtev na Dunaju. Okrožnica »Rerum novarum« je po tem pisanju »prvi znamenitejši korak v zbližanju katoliške cerkve s kapitalistično državo« (46). »Odločilni korak, da se je katoliška cerkev včlenila v meščanski diktatorski sistem, pa se je zgodil po vojni« (84). Po okrožnici Quadragesimo anno naj bi bila rešitev — v katoliškem fašizmu. »Vatikanski fašizem ima dve fronti, ki vodita do istega cilja: beli teror in korporacije. Teror naj razbije delavsko gibanje, korporacije pa naj vprežejo množice v kapitalistični sistem« (49). Zal, katoličani, ki to okrožnico mnogo študiramo, teh idej v njej še nismo odkrili. — Znani Talpa, eden najpridnejših socialističnih piscev, opisuje letos »Revolucionarno leto 1848« — lani je opisal v istem Koledarju »Veliko francosko revolucijo«. Koledar se zaključuje z materialistično pisanim člankom Leona Detele: »O bistvu življenja«. Tak je letošnji Koledar. — Kritika ni potrebna. Tudi zalegla ne bi nič. Saj je to pisano, ne da bi pisci poznali vsaj zgodovino in še katero drugih znanosti, ko vendar ves svoj nazor iz teh črpajo. Dovolj je to dvoje: da za to socialistično propagandno literaturo vemo in da imamo resnične besede okrožnice Quadragesimo anno: oče tega socializma je liberalizem, dedič pa bo boljševizem. To naj bi imeli vsi na umu, ponavljamo s poglavarjem nezmagljivega krščanstva.